

Handwritten notes in Persian script, including the name 'Mojib' and other illegible characters.

1971

Ш АШСАДУ пенҷох соя аст, ки Хоҷа Ҳофиз дар задоғи таъриқи худ ва дар саросари ҷаҳон дӯстдорони бешумор дорад. Ин шонстатерин фарзанди хунарманди асри чакордах бо гомҳои баланд ва хушбӯи гуфтаю гоҳ барошӯфта ханги худ аз миёни асрҳои гузаштаст ва имрӯз дар сифи бузургтарин суҳанварони ҷаҳон дар дунёи мо зиндагии мекунад ва пас аз чанд гоҳе наслу асри моро пушти сар гузошта, бо сурӯдаҳои ҷавидони худ ба суи наслҳои асрҳои дурӣ оянда пеш ҳада рафт.

Роҳи ҷавидони Ҳофиз дар инсондустӣ ва инсоншиносӣ бемонанди ўст. Ҳофиз як бор барои абад ба аъмоқи пурсояю разшаноии рӯҳи инсонӣ роҳ ёфт, онро тасхир кард ва ҳазорон рангу оҳанги ошно ношнои онро дар оинаи дурақшони шеърӣ худ мунҷакис сохт. Аз ин рӯст, ки ҳар касе дар ҳар асру бо ҳар имрӯи эътиқоде, ки дошта бошад, гӯшае аз ҳолати рӯҳию тобиши орзуҳои худро ҳатман дар шеъри Ҳофиз хоҳад ёфт. Шояд ба ҳамин сабаб аст, ки Ҳофиз аз тарафи мардуми кариқон гуафта «яисонул-ғайб» лақаб ёфтааст. Аммо дар ҳақиқат шеъри Ҳофиз сурӯди зиндагии замини ва зебонҳои он мусиқии рӯҳи инсон аст.

Дар ҷашни 650-солагии ин нобиған ғазалсаро шохиди иди шукҳманде будам, ки саросари Тоҷикистонро фаро гирифта буд. Аваалин бор чакрам малакити Ҳофиз, шӯру ғазабу ҳайрати ӯ бо-дануши ва дастафшонии зай-ро рӯи сахнам театри Лоҳутӣ дидам.

Ду шаб дар кӯи ҳаробот дар ҷои сутунҳои маҷмаҳои хаёламтези тухти Ҷамшед, ки азамати даврони шоирро ба ёд меовард, бо Ҳофиз ба сар бурдям, бо шоири, ки шӯҳраи шаҳри ишқварзидан аст. Яъне ишқ қарзидан бар парвози афсонамези Ҷимур-ги ғазал, ишқ ба покино бе-парвой. Ҳофиз доим дар та-ҷуи ин ишқи бузургӣ осмо-нию заминист. Ман сояи ҷу-нин шоирро рӯи сахна дар вучуди хунарпеша Маҳмуд Воҳидов дидам ва ба ӯ офз-рин гуфтам. Аммо аз тара-фе дар шигфтам, ки Маҳ-мудҷон ҷиғуна шодиқою сархушқон даврони ҷавонии шоирро аз ёд бурд ва ишқи зиндагии ўро бо соқию бо-да, ки ойнаи андешаҳои фал-сафии даврани тақомули умр ва шояд пириии вазӣ бошад, оғоз кард. Ҳамон ҷое, ки қисми дуйӯми «Соқнома» иҷро шуд, агар поёни намо-иш ҳоҷда мешуд, Бектар ме-буд.

Аз тарафи дигар, пеш аз он ки тамошоғарон ба Ҳо-физ рӯ ба рӯ шзанд, шеъ-ри шоири бузург Ҷомиро дар вазифи суҳан мешуни-данд, Бектар мебуд ва овар-дани он хеле бачо мешуд. Аммо меодом ки ҷунон шеър дар даст нест, оё Бектар на-буд, ки намоиш аз азал бо шеъри худӣ Ҳофиз оғоз ме-шуд?

ИШҚИ ҲОФИЗ

Нағмаҳои мусиқӣ бо ғазалҳои Ҳофиз ҳамохангии ко-мил доранд ва шундан даро-ҳақ ноҳоқ ба дунёи ранго-рангу Бекарони шоир меба-рзанд. Мо медонем, ки тэ-халлуסי Ҳофиз яке ба саба-би он буд, ки Қуръонро аз Ҳиғз медонист ва дигар он ки шоир мусиқидон ва са-рояндаи ашвори тавғам бо мусиқӣ будааст ва дар асри ӯ овозхон ва кассеро, ки ше-рро ба оханги мусиқӣ меса-рождааст, Ҳофиз меномид-анд (доктар Зарринқуб дар китоби «Аз кучариндаън» ва тадқиқгарони дигар ба ин матолиб ишора мекунанд).

Ҷунон ки мебинем, имрӯз ҳам дар Тоҷикистон овозхо-нон ва ғайроеро, ки ашӯроро бо мусиқӣ месароянд, Ҳофиз меғӯям ва шояд ин унағои пурифтнор ба ёдгори бо-шад аз шоири барҷастаи Шарқ, ки ханӯз боқӣ монда-аст.

Кубио дастафшонии ринҷон ба ёр дмад мешавад. Ғавҳар Мирҷумъаева бо ҳаракати нарми андоми за-рифти худ тавонистааст рӯҳи шеъри Ҳофизро хуб эҳсос кунад ва ба дигарон нишон бидиҳад.

Ин нақши рамзолудӣ шои-рона ҳам намудори чеҳраи за-нани Дақиқшавкӣ зебои эза-минист, ҳам даричаест ба дунёи розолудӣ мазшӯёту орауҳои шоир. Ҳам илҳом аст ва ҳам даъват барои шод зистану офаридан.

Вақте шоир дар зери гун-бади азияи масҷиде, ки ни-шони маҳдудиятҳои мазаҳабӣ ва иқтимоии куруни васатист, аз зулми ҳақом, ки зулмати шаби ялдоист, менопад ва барои ёфтани роҳи халосӣ ба ҳар тарафе медавад, он вақт суруши ғайбие бо са-букболи паррандагон мера-сад ва парвоз мекунад, ба сурӯғи шоир шигффта ўро аз муҳити танг овоз карда, ба суи ояндаи бузургӣ башари пеш мебаррад.

Шоир аз тамошон ин эъҷозии илҳом ба вақду су-рӯр меояд ва ҳайрону маҷ-зуб ором-ором каф мезана-ду шодӣ мекунед.

Ин қисмати сахнаи риндо-наи Ҳофиз аз Бектарин қис-матҳои намоиш аст. Дар ин чо Маҳмуд Воҳидов ба авҷи тавриқ меарзад.

Маҳмуд 29 ғазали Ҳофиз ва «Соқнома»-и ўро хонд, ки агар иштибоҳ накунам, ка-му беш дар худуди ҳафтаси мисраъ буд. Аз бар хондани боъи қардани осоре, ки миз-